

УДК 338.1

І.А. Гула, Д.В. Зальопаний, М.С. Ратуш

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР ПІДПРИЄМСТВ АПК

I.A Gula, D.V. Zaljopany, M.S. Ratush

CHARACTERISTICS OF ORGANIZATIONAL STRUCTURES OF AGRICULTURAL COMPANIES

Сільське господарство України посідає одне з перших місць у світі за показниками забезпечення продовольства країни, а саме 95%. Згідно даних ООН, Україна знаходиться на третьому місці за динамікою виробництва сільськогосподарської продукції. Галузь стає більш привабливішою, якщо врахувати динамічне зростання цін на продовольство в 2010-2017 рр. у світі. Частка продукції сільського господарства у ВВП в Україні є однією з найвищих і складає 9,8%, для прикладу, у таких країнах як Франція та Німеччина цей показник коливається в межах 2-3%. Державне регулювання необхідне для підвищення ефективності функціонування та розвитку різних організаційно форм сільськогосподарських підприємств, але механізми його здійснення на сьогодні потребують істотного вдосконалення.

В сільському господарстві України можна виділити 4 види виробників сільськогосподарської продукції, а саме:

- домашні господарства;
- приватні підприємства;
- підприємства колективної власності;
- господарські товариства.

Домашні господарства, не є юридичними особами та вирощують с/г продукцію як для власних потреб, так і на продаж, вони спеціалізуються на комерційному вирощуванні с/г культур, які важко виростити в промислових масштабах.

Приватні підприємства в сільському господарстві представлені фермерськими господарствами та приватними сільськогосподарськими підприємствами. Фермерські господарства можуть створюватися виключно громадянами України, а їх діяльність повинна базуватися на праці членів сім'ї фермера. Площі ферм також можуть різнитися від декількох гектарів до п'яти-десяти тисяч гектарів. Більше 60% фермерських господарств мають площу від 100 до 2000 тис. гектарів.

Приватні сільськогосподарські підприємства – це юридичні особи, що діють на основі приватної власності та можуть засновуватися громадянами України, а також іноземцями, особами без громадянства та юридичними особами. До них застосовуються загальні правила Цивільного та Господарського кодексів, щодо ведення господарської діяльності.

Кооперативи в Україні можуть бути різних видів. Найпоширенішими з них є виробничі та обслуговуючі кооперативи. Виробничий кооператив - утворюється виключно фізичними особами для спільної виробничої або іншої господарської діяльності на засадах їх обов'язкової трудової участі з метою одержання прибутку; Обслуговуючий кооператив - утворюється фізичними та/або юридичними особами для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності.

Господарські товариства можуть бути як національними, так і іноземними або з іноземними інвестиціями. В агросекторі господарські товариства є найпоширенішою

формою господарювання після фермерських господарств. Вони представлені переважно у формі товариств з обмеженою відповідальністю та акціонерних товариств.

Ще однією поширеною формою економічних суб'єктів в галузі сільського господарства є агрохолдинги. Розглядаючи термін «агрохолдинг», відзначимо, що в Україні він почав використовуватись з переходом до ринкових відносин, його поява пов'язана зі зростанням кількості великих підприємств корпоративного типу, які контролюють значні площі сільськогосподарських угідь. На період дослідження, в аграрному секторі національної економіки функціонує понад 60 агропідприємств холдингового типу. В розпорядженні середнього холдингу знаходиться близько 70 тис. га, до якого входить 20–30 сільськогосподарських підприємств. Загальна площа сільськогосподарських угідь у їх використанні на 2016 р. становить 3,4 млн. га. Як основні типи національних агрохолдингів можна назвати такі: холдинговий та конгломератний [2]. За організаційно-правовими формами господарювання основна частина агрохолдингів України (за площами землекористування) представлена акціонерними товариствами (ПАТ «Миронівський хлібопродукт», ПАТ «Райз-Максимко», ЗАО «Фрідом Фарм Інтернешнл») та товариствами з обмеженою відповідальністю (ТОВ «Приват-АгроХолдинг», ТОВ «ЛоутреАгро», ТОВ «Укр-зернопром-Агро», ТОВ НВФ «Агротон», ТОВ «СТІОМІ-Холдінг», ТОВ «Сінтал», ТОВ НПК «Укрпромінвест», ТОВ «Кернер», ТОВ СП «Нібулон», ТОВ НВФ «Агротон», Аграрна технологічна компанія (АТК), ТОВ «Мрія Агрохолдинг»). Ряд українських дослідників вважає, що агрохолдинги в Україні не виконали своєї місії і не стали локомотивами економічного розвитку галузі. Це пов'язано з тим, що більшість власників зазначених агрохолдингів є іноземними представниками, відповідно свій основний інтерес вони вбачають у великих прибутках, а не розвитку агропромислового комплексу. Зазвичай максимізація прибутків холдингів призводить до виснаження земель, оскільки вона використовується для вирощування культур з високою рентабельністю, а саме соняшнику і ріпаку. В даному контексті, держава повинна проводити систематичний контроль щодо діяльності агрохолдингів з іноземним капіталом на території України. Згідно даних дослідження міжнародної аудиторсько-консалтингової компанії «Делойт», більше 30% агрохолдингів мають іноземний капітал. Близько 80% опитаних агрокомпаній планують публічне розміщення акцій на іноземних біржах, залучення приватного капіталу або стратегічних інвесторів.

Розвиток АПК України та формування ринку землі у подальшому будуть сприяти створенню нових організаційно-правових структур сільськогосподарських суб'єктів господарювання. Однак для їх ефективного функціонування необхідно створити грамотну законодавчу базу, яка б враховувала інтереси всіх виробників сільськогосподарської продукції незалежно від розміру підприємств. Ці завдання можна суттєво спростити, запроваджуючи у структуру управління суб'єктами сільськогосподарської галузі сучасні інформаційні системи та спеціалізовані програмні продукти.

Література.

1. Удовіченко М.О. Економічна стійкість аграрних підприємств: фактори, види, модель побудови / М.О. Удовіченко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – №2. – С. 185–189.
2. Види сільськогосподарських підприємств в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/umovi_vedennya_agrobiznesu/vidi_silskogospodarskikh_pidpriemstv_v_ukraini
3. Аграрний сектор України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/56.pdf>